

ФІЛЬМ ПРО КРАМ

Далекий Схід, оповитий туманом романтичності, схід прекрасних верхівців та чернооких жінок, що кожна з них здається таємницею, яка вабить і дратує своєю чадрую чи гондурою, цей Схід поволі зникає з нашої уяви—все частіше він повертає до нас своє справжнє обличчя, одна за другою викриваються смердючі виразки мусульманського побуту, що й досі ще клякне в цупких пазурях Корану.

Історія Тамілли—не поодинокий випадок: це драма, повсякденна, повсякчасна драма жінки Сходу. Багато таких Тамілл серед темного, заляканого жіноцтва, й жодна жінка не може бути гарантованою, що на-завтра вона не опиниться між яток брудного, шумливого базару, без родини, хліба, притулку, бо нема закону, що міг-би її захистити від сваволі володаря.

„Звичайове“ право, що його старанно підтримує колоніальна влада, бо за його допомогою легше прибрати до рук пригноблений нарід, цілком позбавляє жінку прав людини, обертає її на рабіню, на звичайнісіньку, правда, інколи дуже коштовну річ, що її продають і купують, прикрашають нею своє житло, чи використовують в господарстві замість худоби, але кінцево кінцем викидають на „смітник“ за непридатністю. Жорстокий, деспотичний Мезіан, батько Тамілли—не виняток.

Кому з нас спадає на думку, що коньяка не мусить возити, а собаки існують не для того, щоб бути забавкою чи йти на рукавички та на мило?

Так і правітньому Мезіанові не прийшло в голову, що Тамілла—людина, як і він, що він, може, нівечить, ламає життя своєї дочки.

Він продав її Аклі, Аклі, що наполовину „окультурив“ а бо був перекладачем, але й він, коли то йому було вигідно, звертався до „звичайового“ права, не навчившись вважати жінку за людину. Та й чи можна було навчитися цього на Сході?

200 дуру взяв Мезіан за Тамілу. Та йому це здавалося замало. Обманом та насильством від Таміллою він видурює в Аклі ще 200. В кров Тамілли, вихованої на Корані та законі батьків, глибоко в'їлася пасивність і покірність—її вона всмоктала з молоком матері. Вона, звязана прокляттями „святого“, відмовляється від „нечестивого“ Аклі, хоч і чує нервом кожним своїм свій з ним звязок, а потім все-ж іде до Аклі, бо так наказав батько, хоч і тремтить від жаху за майбутнє.

Цей жах зробив Таміллу хворою. Аклі взяв другу жінку, а Тамілли дав „розлуку“. Сонце назавжди закотилося за обрій Таміллиного життя. Все, що траплялося з нею потім, всі нещастя вона вважала справедливою кирою за те, що не виконала заборони святого.

Мезіан радів: Тамілла знову крам, що його можна продати; й він продає його старому, бридкому мавру—Лахрамеві, крамареві, що жінки були в нього за худобу, впрягаючись в манеж маелобойки. Лахрам опинився у в'язниці, а Тамілла знову стала розрученою, та тепер не знайшла притулку. Крам утратив свою товарову вартість, і Мезіан вигнав її з дому во ім'я Алаха.

В печері з неграми, що випалювали вугілля, в кублі розпущених, серед танцюристок Бен-Шарді животіла Тамілла й зрештою опинилася на вулиці.

Обшарпана, в заялозену лахмітті, що ледве прикривало тіло, вешталась вона по базару, жебраючи, аж поки не підібрали її, зовсім хвору, до лікарні.

— Ти прийшов, мій коханий, а я коваю...—почув, нахилившись над хворою, Аклі: його прикликали, як перекладача.

Тамілла любила Аклі. Та фільм „Тамілла“ не „трагедія нещасного кохання“. Кохання, шлюб—це тло, на якому найяскравіше можна виявити владу Адагу, що тяжить над жінкою.

Адат, суворий й деспотичний, що став культом всього мусульманства, споріднює різноманітніші його племена й розгалуження, об'єднує їх в одне ціле. Побут жінки гористого Кавказу—черкешенки чи чеченки, мало чим відрізняється від побуту де-яких туркменських чи киргизських племен.

Адат деспотичний... Та цьому Адагу вже приходить край. Один за другим спалахують і на Сході вогники революції, що тільки й може вивести мусульманство на широкий шлях до культурного життя. Каміль-Паша наказав жінкам скинути чадру.

Буржуазна революція повертає жінці її фізичне обличчя жінки, революція пролетарська дасть їй обличчя людини.

Поволі, але впевнено й уперто провадять свою працю жінки серед східних народів С.Р.С.Р. Комуністична партія без перестану витягає по одному камінець з підвалин ічної будови—релігії, об стіни якої розбитись не одне життя.

Г. Ремез